

Verbind sociale netwerken van pleegkinderen

Het voortijdig beëindigen van pleegzorg door pleegouders of pleegkinderen leidt tot problemen. Sociale netwerken rond pleegkinderen kunnen eraan bijdragen dat het niet zover komt.

DORIEN GRAAS, ERIC LIEBEN EN DAPHNE ROELOFS

Eén van de grote problemen in de pleegzorg is *breakdown*, het voortijdig afbreken van een pleegzorgplaatsing. Uit veel onderzoeken naar *breakdown* blijkt dat verplaatsingen leiden tot toename van gedrags- en hechtingsproblemen. Een groot aantal verplaatsingen is ook een van de voorspellers van *breakdown* in de toekomst. In de afgelopen jaren is gezocht naar oplossingen voor het terugdringen daarvan. Bijvoorbeeld door betere matching, meer scholing van pleegouders en professionals en extra ondersteuning door PleegzorgPlus, een specialistische pleegzorgbegeleiding. Opvallend is dat in de zoektocht naar oplossingen weinig wordt gesproken over de inzet van sociale netwerken, terwijl die een belangrijke rol kunnen spelen bij het voorkomen van *breakdown*.

ONGEDEELDE WERELDEN

Als een kind of jongere in een pleeggezin wordt geplaatst, breidt haar of zijn wereld zich enorm uit. Het kind wordt niet alleen onderdeel van het pleeggezin, maar ook van de netwerken daaromheen. Daarnaast blijft het kind zoveel mogelijk verbonden met de eigen sociale omgeving. Door beide werelden te verbinden, is het mogelijk voor het pleegkind een gezamenlijke wereld te creëren. Dat kunnen pleegouders bijvoorbeeld doen door een foto van de biologische ouders een prominente plek te geven in hun huis. Een gezamenlijke wereld is van groot belang voor het pleegkind, omdat het dan minder het gevoel heeft te moeten kiezen tussen bio-

logische en pleegouders, en in twee verschillende werelden op te groeien.

Voor de ontwikkeling van een ongedeelde wereld is het noodzakelijk dat de belangrijkste betrokkenen uit de verschillende netwerken gemotiveerd zijn tot samenwerking, contact met elkaar hebben en elkaar informeren. De regie zou veel meer bij de direct betrokkenen kunnen liggen: de ouders, de pleegouders en eventueel het netwerk. De ouders en pleegouders nemen de beslissingen. Professionals

komen binnen als er vragen zijn. Ouders en pleegouders overleggen niet alleen op formele momenten met elkaar, tijdens evaluaties, maar met name op informele momenten. De belangen van het pleegkind moeten altijd centraal staan, want verbetering van zijn opvoedsituatie is het doel.

Hogeschool Windesheim en Trias Pleegzorg hebben, met financiële ondersteuning van Kinderpostzegels, onderzoek gedaan naar het gebruik van sociale netwerken in de pleegzorg. Voor dit onderzoek, *Samen de schouders eronder*, hebben we (ex-)pleegkinderen, professionals, (pleeg)ouders en (pleeg)grootouders gevraagd naar hun ervaringen met netwerkgerichte pleegzorg. In totaal zijn zo'n 75 betrokkenen geïnterviewd. Daaruit kwamen vijf factoren naar voren die essentieel zijn voor pleegkinderen:

- **Gehoord willen worden.** Luister naar kinderen en probeer te ontdekken wat hun wensen en behoeften zijn. Vertel daarna wat je ermee gedaan hebt.
- **Eigen regie.** Geef het kind invloed op beslissingen die

“Geef een kind inbreng in de keuze voor een pleeggezin”

te maken hebben met zijn contacten. Kan hij of zij bijvoorbeeld naar dezelfde sportclub blijven gaan? Maak duidelijk waarover het kind mag meebeslissen. Geef hem of haar inbreng in de keuze voor een pleeggezin.

- **Sociale steun.** Help het kind om contact te onderhouden met zijn broertjes en zusjes en met andere leden van zijn familie.
- **Vertrouwensfiguur.** Kijk of het kind een specifiek iemand vertrouwt of zoek met het kind actief naar een vertrouwensfiguur uit de pleeg- of eigen omgeving, bijvoorbeeld iemand die hij of zij al van jongs af aan kent.
- **Continuïteit.** Zorg dat het kind zoveel mogelijk opgroeit op één plek en er zo min mogelijk verschillende professionals met het kind te maken hebben. Zorg dat er continuïteit is in de contacten van het kind met zijn netwerk.

TIJDGEBREK

Netwerkgericht werken in de pleegzorg gaat niet vanzelf. Uit het onderzoek blijkt dat er op diverse plekken in Nederland pogingen zijn gedaan om netwerkgericht werken in te voeren, maar dat die ook weer verwateren (zie de deelpublicatie 'Rapportage'). Dat komt soms door tijdgebrek, soms door overtuiging van mensen ('netwerkgericht werken hoort bij een sociaal wijkteam en niet bij pleegzorg'), soms door gebrek aan structuur en draagvlak in de pleegzorginstellingen zelf en soms ook door weerstand en angst bij zowel pleegouders als professionals om het netwerk te betrekken.

Werken met sociale netwerken vraagt niet alleen om een visie en handreikingen, maar om structurele aandacht hiervoor bij een pleegzorgplaatsing. Daarin kan bijvoorbeeld

een netwerkteam een sleutelrol spelen. Voorafgaand aan een plaatsing moet dit team, in samenspraak met het kind, actief zoeken naar een vertrouwensfiguur voor het kind.

Op basis van dit onderzoek heeft Trias Pleegzorg ervoor gekozen de regie in pleegzorgtrajecten zo veel mogelijk bij ouders en pleegouders te leggen. Zij nemen de beslissingen en zoeken actief naar mogelijkheden om met de ouders van hun pleegkind en met het netwerk van het kind om te gaan.

AGENDA

De regie leggen bij de direct betrokkenen klinkt logisch, maar is het voor velen niet. In pleegzorg spelen veel professionals een rol. Zij hebben de neiging om de agenda te bepalen. Ze moeten dus op een andere manier gaan werken. Daarvoor zijn opleiding en training nodig is, maar ze moeten er vooral van overtuigd raken dat eigen regie belangrijk is. Deze manier van werken zit nog niet iedereen in de genen. Toch roepen wij op om de regie in pleegzorg zoveel mogelijk neer te leggen bij ouders en pleegouders. Als professional blijf je immers een voorbijganger. ●

Dorien Graas is lector jeugd bij Hogeschool Windesheim en projectleider van het onderzoek Samen de schouders eronder. Eric Lieben en Daphne Roelofs zijn mede-onderzoekers. Lieben is matcher pleegzorg bij Trias, Roelofs is SPH-docent bij Hogeschool Windesheim.

De publicaties van Samen de schouders eronder (Visie, Rapportage, Handreiking en Toolkit) zijn te downloaden op: <https://www.windesheim.nl/onderzoek/onderzoeksthemas/gezondheid-en-welzijn/jeugd/samen-de-schouders-eronder/>